

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

Педагогикалық сериясы
1997 жылдан бастап шығады

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

Педагогическая серия
Издается с 1997 года

ISSN 2710-2661

№ 4 (2020)

Павлодар

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайгыров университета

Педагогическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания

№ KZ03VPYU00029269

выдано

Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность

публикация материалов в области педагогики,
психологии и методики преподавания

Подписной индекс – 76137

Бас редакторы – главный редактор

Бегентаев М. М.

д.э.н., профессор

Заместитель главного редактора

Ответственный секретарь

Пфейфер Н. Э., *д.п.н., профессор*

Нургалиева М. Е., *PhD доктор*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Абибуллаева А.,

д.п.н., профессор

Бурдина Е. И.,

д.п.н., профессор

Жумагаева Е.,

д.п.н., профессор

Фоминых Н. Ю.,

д.п.н., профессор (Россия)

Снопкова Е. И.,

к.п.н., профессор (Белоруссия)

Мирза Н. В.,

д.п.н., профессор

Донцов А. С.,

доктор PhD

Шокубаева З. Ж.,

технический редактор

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели

Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов

При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

FTAMP 14.07.03

<https://doi.org/10.48081/ОНWU3073>**В. К. Омарова¹, Д. П. Мучкин², Г. И. Жумажанова³**¹Торайгыров университеті,

Қазақстан Республикасы, Павлодар қ.;

^{2,3}Павлодар педагогикалық университеті,

Қазақстан Республикасы, Павлодар қ.

ЭМОЦИОНАЛДЫ ЗИЯТКЕРЛІК ФЕНОМЕН РЕТІНДЕ ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ БЕРУДЕН КҮТІЛЕТІН НӘТИЖЕ

Мақалада эмоционалды зияткерлік сияқты құбылысты зерттеудің Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінің мақсаттарын модернизациялау тенденцияларының динамикасы тұрғысынан маңыздылығы дәлелденді. Авторлар теориялық зерттеудің нәтижелеріне сүйене отырып, Қазақстан Республикасында білім берудің жаңа нәтижесіне қол жеткізуге кедергі келтіруі мүмкін проблемаларды студенттердің эмоционалды интеллектісін ойдағыдай дамыту ретінде анықтайды. Мақала авторлары кедергілердің қатарына мыналарды жатқызады: ғылыми бірлестікте осы тұжырымдаманың мазмұны бойынша консенсустың болмауы; ғылымға жатпайтын немесе тіпті жалған ғылым туралы мәліметтерді тарататын, сондай-ақ таза коммерциялық артықшылықтарға қол жеткізетін эмоционалды зияткерлік туралы әртүрлі ақпарат көздерінің болуы; студенттердің эмоционалды зияткерлігі ойдағыдай дамыту жолдарын іздеудегі өзінің тұжырымдамалық ұстанымын анықтау үшін мұғалімнің «аралас модель» мен «қабілеттер моделінің» арасында таңдау қажеттілігі бар. Мақалада сонымен қатар студенттердің эмоционалды зияткерлік ұстаздарының сәтті дамуы үшін перспективті бағыттарды анықтауға тырысады.

Кілтті сөздер: эмоционалды зияткерлік, оқушыларда эмоционалды зияткерліктің дамуы.

Кіріспе

Қоғамдық қатынастардың әртүрлі аспектілерін дамытудың қазіргі әлемдік тенденциялары әлемнің көптеген елдеріндегі білім беру жүйесін модернизациялау динамикасының қазіргі тенденцияларын анықтайды. Сондай елдердің бірі – Қазақстан. Айта кету керек, сәтті білім беру саясатының арқасында: «Қазақстан білім беруді дамыту индексі бойынша жетекші он елдің қатарына кіреді» [1]. Әлбетте, білім беру саласындағы реформалар мұғалімдердің кәсіби қызметіне қойылатын талаптарды қайта қарауды анықтайды, өйткені «педагогикалық ой әрқашан әлеуметтік қатынастардың өзгеруімен тығыз байланысты.

Педагогикалық теориялар, тәрбие мен оқытудың мазмұны мен әдістері қоғамның материалдық өмірінің шарттары мен қажеттіліктеріне байланысты» [2]. Осыған байланысты, Қазақстан Республикасының - Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың «Қазақстан-2050» Стратегиясы » атты Қазақстан халқына Жолдауында: табысты мемлекеттің жаңа саяси бағыты» білім беру саласындағы жұмыстың басым бағыттарының бірі ретінде: « талап етілетін және перспективалы бағыттарды күшейте отырып, ескірген немесе талап етілмеген ғылыми және білім беру пәндерінен арылу керек »деп көрсетілген [3]. Жоғарыда айтылғандарды ескеру тәрбиешілерді осы танымал және перспективті бағыттарды білім беру процесіне енгізуге мүмкіндік береді.

Барлығына мәлім, ғылыми зерттеулердің тиісті бағыттарын табудың қайнар көздерінің бірі көбінесе ресми материалдар мен құжаттар болуы мүмкін. Сонымен, Қазақстан Республикасының білім және ғылымды дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын зерделеген кезде осы деңгейдегі ресми құжатта алғаш рет «эмоционалды интеллект» түсінігі айтылғанын атап өтуге болады. Атап айтқанда, Дүниежүзілік экономикалық форумның рейтингінде «XXI ғасырдың дағдыларындағы айырмашылықтарды зерттеу» Қазақстан студенттердің эмоционалды интеллектісі төмен елдер тобына кіретіні айтылды [1].

Сонымен қатар, құжатта эмоционалды дағдыларды қалыптастыру және танымдық емес қабілеттерді дамыту қажеттілігі өте маңызды екендігі баса айтылған [1]. Міне, біздің ойымызша, бұған дейін Қазақстан Республикасында мектеп оқушыларының эмоционалды зияткерлік даму деңгейінің мәселесі, ең болмағанда осы деңгейдегі ресми құжаттарда көтерілмегенін атап өту қажет.

Материалдар мен тәсілдер

Осыған байланысты біз эмоционалды интеллект феноменін оның даму жолындағы мүмкін болатын кедергілерді немесе проблемаларды анықтау мақсатында теориялық зерттеу жүргізуді, сонымен қатар қазіргі білім беруде

оқушылардың эмоционалды зияткерлігін ойдағыдай дамытудың мүмкін болатын перспективті бағыттарын оны күтілетін жаңа нәтижелердің бірі ретінде қарастыру мақсатында жүргізуді ұйғардық.

Нәтижелер мен пікірталас

Біздің жұмысымызда эмоционалды зияткерлік құбылысын зерттеу, ең алдымен, «эмоционалды зияткерлік» ұғымының мазмұнын анықтау керек, өйткені «зерттеудің жобалық сатысында зерттеуде кеңінен қолданылатын ұғымдарды анықтау өте маңызды» [4].

Ғылыми ақпарат көздерінің талдауы қазіргі уақытта өз жұмыстарын «эмоционалды зияткерлік» зерттеуіне арнаған зерттеушілер арасында (П. Сэловей, Дж. Мейер [5; 6] Д. Гоулман [7], Рувен Бар-Он [8], Д. В. Люсин [9], Манойлова [10], Андреева [11, с.219] бірыңғай көзқарас жоқ (осы мақалада оның көлеміне қойылатын талаптарды орындау қажеттілігіне байланысты біз әр түрлі авторлардың «эмоционалды зияткерлік» ұғымына берілген анықтамаларға салыстырмалы талдау жүргізбейміз, сонымен бірге олардың негізділігі мен заңдылығын зерттемейміз. Д. В. Люсин көзқарасы біз үшін ең дұрыс екенін көрсетеміз).

Терминдерді түсінудегі екіұштылықтың болмауы, біздің ойымызша, оқу-тәрбие процесінде студенттерде эмоционалды зияткерлік ойдағыдай дамудың бағыттарын табуға шешім қабылдаған мұғалімдер жолындағы алғашқы және өте күрделі проблемалардың бірі болуы мүмкін.

Сонымен қатар, «эмоционалды зияткерлік» феноменіне арналған немесе әсер ететін әртүрлі жұмыстардың саны өте кең және бұл бізге нақты ғылыми мағынада тұжырымдама ретінде көрсетілген белгісіздікке қарамастан. Мәселен, Интернетті <https://scholar.google.com/> ресурсында «эмоционалды зияткерлік» кілт сөзімен сұрау кезінде (бұл ресурс сізге бүкіл әлем бойынша ақысыз түрде қол жетімді ғылыми зерттеулерді іздеуге мүмкіндік береді) «нәтижелер шамамен 29 000 болды» (2020 жылдың 04.01) Және «эмоционалды интеллект» тіркесімен сұралған кезде шамамен 2 420 000 алынды (2020 жылдың 04.01).

Мұндай жағдай неге туындады? Оның жауабы 2000 жылы айтылған көзқарас болуы мүмкін, Дж. Майер – «эмоционалды зияткерлік» ұғымын алғаш рет ғылыми тезаурусқа енгізген адам. Сонымен, Дж. Майер әдебиетте екі эмоционалды зияткерлік бар деп санайды. Олардың бірі «танымал» эмоционалды зияткерлік түрлі жолмен анықталады, тез пайда болады және өмірде табыстың ең үздік предикторы болып табылады, ал «басқа» эмоционалды зияткерлік ғылыми феномен болып табылады [11, б. 29]. Он жылдан кейін, И. Н. Андреева өзінің эмоционалды зияткерлігіне арналған монографиясында былай деп жазады: «осы саладағы зерттеулер ғылыми

парадигмадан алыс, эмоционалды зияткерлік туралы танымал көзқарастар, оны өлшеуге деген көзқарастар болуымен күрделене түседі» [сол жерде]. Бұл жерде мұндай жағдайдың негізгі себебі 1995 жылы «New York Times» ғылыми журналисі Д. Гоулманның авторлығымен жарияланған «Emotional Intelligence» кітабы болды. А. К. Мыңбаевтың айтуынша: «бұл кітап АҚШ-та нағыз фурор жасады» [12].

Д. Гоулманның жұмысының танымалдығын былай түсіндіруге болады: «бұл кітапта жұртшылық пен педагогтардың назарын аударатын үш ереже бөлінді. Біріншіден, кітапта мектептегі күрделі мәселелер (дөрекілік, жауапсыздық және зорлық-зомбылық) көрсетілген. Екіншіден, онда эмоционалды зияткерлік пен бейәлеуметтік мінез-құлық арасындағы жоғары байланыс анықталды. Және, үшіншіден, эмоционалды зияткерлік – бұл жай ғана зияткерлікке қарағанда, өмірде табысқа жетудің күшті предикторы болып табылады» [13, б. 36].

Айта кету керек, алдағы уақытта журналист Д. Гоулман «эмоционалды зияткерлік» кітабын жазу кезінде жүйелі ғылыми көзқарасты елемеге, дәйексөздер мен мәтіндегі қарыз алу кезіндегі дереккөздерге сілтемелердің қате болуына, сондай-ақ эмоционалды зияткерлік ұғымын шектен тыс коммерцияландыруға көшкен (<http://eqi.org/gole.htm>).

Дегенмен, сол уақытта білім беру саясатын анықтайтын сарапшылар, сондай-ақ білім берудегі инновацияларға ұмтылған педагогтар эмоционалды зияткерлік арқылы жетістіктер мен табысты болжауға мүмкіндік алды. Осының барлығы эмоционалды зияткерлік «қалыптасуына» немесе «жақсаруына» арналған басылымдар көбейуіне айналды. Осылайша, ғылым мен білім беру саясаты ғылыми тексерілген еңбектер білім беру тәжірибесіне енгізумен салыстырғанда журналистикамен көбірек байланысты болды [13, б. 38].

Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, эмоционалды зияткерлікті зерттеуге мүдделі педагогтар, оларды қызықтыратын мәселе бойынша ғылымға сай емес немесе тіпті жалған ғылыми деректерді тарататын, сондай-ақ таза коммерциялық пайданы көздейтін әртүрлі ақпарат көздерінің әсерлі санын бөлу қажеттілігіне тап болуы мүмкін деп болжауға болады. Мысалы, әр түрлі баспа басылымдарда кеңінен таралған бекіту. Д. Гоулманның «ең жақсы жағдайда интеллект көрсеткіші шамамен 20 % үлес қосады, ал эмоционалды зияткерлікте енгізілген факторлар өмірдің табысын 80 %-ға анықтайды». И. И. Ветровтың және Е. А. Сергиенконың айтуынша, қызметтің табыстылығына (математикалық құралдармен алынған) ортақ интеллект салымына Д. Гоулмен бөлінген 20 % әр түрлі өлшемдер бойынша әр түрлі авторлардың корреляциясын шамамен $r = 0,45$ құрайды, бұл автордың болжамынан екі есе артық. Айта кету керек, кем дегенде,

эмоционалды зияткерлік байланысты толқулар Д. Гоулманның зор үмітпен пайымдауынан орын алады. Егер шын мәнінде 80 % деңгейінде табысты болжай алатын жалғыз психологиялық критерий болса, онда бұл қолданбалы психологиядағы жүзжылдықтың ең үлкен ашылуы еді [13, 19–20 б.].

Біздің көзқарасымыз бойынша, ғылыми ақпарат көздерінің сенімділігіне лайықты сыни талдау бізге қолда бар деректерді жинақтауға және қазіргі уақытта оның мәнін феномен ретінде көрсететін және ғылыми негізділікке үміткер эмоционалдық зияткерліктің екі негізгі моделі бар деген қорытындыға келуге мүмкіндік берді.

Олардың біріншісі – «қабілет моделі» деп аталатын, оның әзірлеушісі Дж. Мейер және П. Сэловей (1990 жыл) [5]. Қабілеттер моделін жақтаушылар эмоционалдық зияткерлік когнитивті қабілет ретінде анықтайды. Осыған байланысты қабілеттер моделі дұрыс және дұрыс емес жауаптары бар тапсырмалардан тұратын тестілер арқылы эмоционалды интеллектті өлшеуді көздейді.

Өз кезегінде, модельдің екінші нұсқасы «аралас» деп аталады. Бұл модельдің негізі: Д. Гоулман (1995 жыл) және Р. Бар-Она (1997 жыл). Бұл модельдің ұстаушылары эмоционалдық зияткерлік когнитивті қабілеттер мен жеке сипаттамалардың үйлесімі ретінде анықтайды. Сондықтан аралас модель өздігінен санауға негізделген сауалнамалар көмегімен диагностиканы болжайды.

Осыған байланысты, көрсетілген эмоционалдық зияткерлікке деген көзқарастар өзінің мәні бойынша әр түрлі болып келеді, эмоционалдық зияткерлікті өлшеудің нәтижелері қабілет және эмоционалдық зияткерлік ретінде жеке қасиеттер жиынтығы ретінде төмен корреляция жасайды. Д. В. Ушаков атап өткендей: «сауалнамалар мен есеп тестілерінің әлсіз корреляциялары, олардың сыртқы шаралармен корреляцияларының айырмашылығы олар екі түрлі қабілеттерді бағалайды деп болжайды» [14]. Бұл, өз кезегінде, мұғалімдердің эмоционалдық зияткерліктің қандай да бір моделін басым ретінде таңдау жағдайына әкелуі мүмкін. Бірақ мұнда, біз ойлағанымыздай, А. М. Белобородов, Е. С. Иванованың пікірлері орынды болады, олар сауалнама «зерттеушіге өзінің табыстылығын/айналасындағылармен өзара әрекеттестікте үлгермеушілігін субъективті қабылдау нәтижелерін ұсынады деп санайды. Сонымен қатар, барлық сауалнамалар сияқты, әлеуметтік ниет феноменінің ықпалына аса бейім болып қала береді және сыналушының диагностика қорытындысы бойынша айналасындағыларға қолайлы әсер етуге ұмтылысынан қорғалмаған, сондай-ақ өзін-өзі бағалау мен позитивті мен-бейнені қолдауға бағытталған» [15]. Бірақ, егер біз оқушылардың эмоционалдық ой-өрісін Қазақстан

Республикасында білім берудің жаңа әлеуетті нәтижелерінің бірі ретінде қарастырсақ, оның диагностикалық талаптарға сәйкестігі өте маңызды болып табылады. Өйткені, диагностика білім беру нәтижелеріне қойылатын маңызды талап болып табылады.

В. П. Беспалько атап өткендей: «ол (диагностикалық) мақсаттарды, оларды анықтау, өлшеу және бағалау тәсілдерін толық белгілі бір, бір мәнді сипаттауды білдіреді. Егер мақсаттарды диагностикалау талабы орындалмаса, «мақсат» элементі педагогикалық жүйені жетілдіру үшін жүйе құрушы бола алмайды» [16]. Демек, сауалнамалардың көмегімен эмоционалдық ақыл-ой дамуының диагностикасы оның нәтижелерін дұрыс диагностикалау үшін білім беру жүйесінде объективті және қолайсыз болып табылмайды деген қорытындыға келуге болады. Сонымен қатар, біз И. Н. Андреева көзқарасымен келісеміз.: «аралас модельдер Эмоционалдық ақыл-ойды танымал психологияның феноменіне айналдырады, ол эмоционалдық ақыл-ойдың дамуына ғана емес, осы тұрғыдан алғанда, табысқа әсер ететін әртүрлі тұлғалық сипаттамалардың дамуына деген жарты, белгісіз ұғым болып қала береді. Алайда, барлық қызмет салаларында табысқа кепілдік беретін жеке қасиеттер жоқ» [11, б. 70]

Осылайша, білім беру жүйесі үшін ең басым эмоционалдық зияткерлік қабілеттерінің моделін таңдау болады деп болжауға болады. Когнитивтік қабілеттерді өлшеуге бағытталған тесттер заманауи білім беруде диагностика әдісі ретінде кеңінен қолданылады. Белгілі болғандай, тесттер «арнайы оқыту бағдарламаларының, кәсіптік және басқа да дайындық түрлерінің қандай да бір білім кешенін меңгерудің тиімділігіне, әртүрлі арнайы дағдылар мен біліктерді қалыптастыруға әсерін өлшеуге мүмкіндік береді» [17]. Сондай-ақ, тестілердің бір артықшылығы – «ең аз қысқа мерзімде және зерттеушіні қызықтыратын оқушының белгілерін жинақы түрде ашуға мүмкіндік береді» [18].

Қорытынды

Осылайша, біз жүргізген теориялық зерттеудің нәтижесінде эмоциялық интеллект феноменін зерттеуге ниет білдірген педагогтар тап болуы мүмкін проблемалардың бірі:

– ғылыми ортада эмоцияналды зияткерлік ұғымының мазмұнына қатысты бірыңғай пікірдің болмауы;

– эмоцияналды зияткерлік туралы әр түрлі ақпарат көздерінің әсерлі санының болуы, олар ғылымнан алшақ немесе тіпті жалған деректерді таратады, сондай-ақ тек коммерциялық пайданы көздейді;

– оқушылардың эмоцияналды зияткерлік табысты дамуының жолдарын іздеуде өзінің концептуалды ұстанымын анықтау үшін «аралас модель» мен «қабілет моделі» арасында таңдау қажеттілігі.

Өз кезегінде, оқушылардың эмоционалды зияткерлік дамыту жолдарын табысты іздеу үшін перспективалы бағыттарға, біз ойымызша, педагог-зерттеушілердің өзінің концептуалды позициясын анықтау үшін эмоционалды зияткерлік қабілеттілігінің моделін тандауды жатқызуға болады.

Әлбетте, біздің мақала эмоционалды зияткерлік сияқты феноменді зерттеу барысында педагогтар жұмысында пайда болатын барлық мәселелерді жария ете алмайды. Бірақ, дегенмен, біз жүргізген теориялық зерттеу оқытушыларға, олардың кәсіби қызмет аспектісінде көмектесе алады деп үміттенеміз.

Пайдаланған деректер тізімі

1 Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016–2019 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы [Электронды ресурс]. – <http://adilet.zan.kz/rus/docs/U1600000205>

2 **Хмель, Н. Д.** Теоретические основы профессиональной подготовки учителя [Текст] / Н. Хмель. – Алматы : Ғылым, 1998. – С. 19. – ISBN 5-628-02561-5.

3 «Қазақстан – 2050» Стратегиясы [Электрондық ресурс]. – http://akorda.kz/ru/category/gos_programmi_razvitiya

4 **Егоров, В. В., Скибицкий, Э. Г.** Организация и технология научного исследования [Текст] / В. Егоров, Э. Скибицкий – Новосибирск, 2006. – С. 34. – ISBN 5-7620-1150-X.

5 **Salovey, P., Mayer, J. D.** Emotional intelligence / P. Salovey, J. Mayer // *Imagination, Cognition, and Personality*. – 1990. – V. 9. – P. 189.

6 **Mayer, J. D.** Emotional Intelligence. New ability or eclectic traits? / J. D. Mayer, P. Salovey, D. Caruso // *American Psychologist*. – 2008. – September. – P. 511.

7 **Goleman, D.** Emotional intelligence / D. Goleman. – New York : Bantam Books, 1995. – P. 28. – ISBN 978-0-553-38371-3

8 **Bar-On, R.** Emotional Intelligence Inventory (EQ-i) : Technical Manual. / R. Bar-On – Toronto. – Canada : Multy-Health System, 1997. – P. 15.

9 **Люсин, Д. В., Ушаков, Д. В.** Социальный интеллект : Теория, измерение, исследования [Текст] / Д. В. Люсин, Д. В. Ушаков – М., 2004. – С. 33. – ISBN 5-9270-0058-4.

10 **Манойлова, М. А.** Развитие эмоционального интеллекта будущих педагогов. – Псков, 2004. – С. 17. – ISBN 5-87854-309-9.

11 **Андреева, И. Н.** Эмоциональный интеллект как феномен современной психологии. – Новополюцк, 2011. – 388 с. – ISBN 978-985-531-260-5.

12 **Мынбаева, А. К.** Принципы психолого-педагогической диагностики интеллектуальных способностей студентов [Текст] / А. Мынбаева // Вестник КазНУ. Серия «Педагогические науки». – 2012. – № 3 (37). – С. 50.

13 **Сергиенко, Е. А., Ветрова, И. И.** Тест Дж. Мэйера, П. Сэловея, Д. Карузо «Эмоциональный интеллект» (MSCEIT v. 2.0) : Руководство [Текст] / Е. Сергиенко, И. Ветрова. – М., 2010. – 176 с. – ISBN 978-5-9270-0192-7

14 **Ушаков, Д. В.** Социальный и эмоциональный интеллект : надежды, сомнения, перспективы [Текст] / Д. Ушаков. – М., 2009. – С. 22. – ISBN 978-5-9270-0153-8.

15 **Белобородов, А. М.** Сравнительный анализ результатов диагностики самооценки и объективных показателей эмоционального интеллекта [Текст] / А. Белобородов // Научный диалог. – 2014. – № 11 (35) : Психология. Педагогика. – С. 106.

16 **Беспалько, В. П.** Основы теории педагогических систем [Текст] / В. Беспалько. – Воронеж, 1977. – С. 45.

17 **Рапацевич, Е. С.** Педагогика: Большая современная энциклопедия [Текст] / Е. Рапацевич. – Минск : «Соврем. слово», 2005. – С. 585. – ISBN 985-443-481-8.

18 **Ахметова, Г. К., Пфейфер, Н. Э., Бурдина, Е. И.** Азбука для начинающего исследователя [Текст] / Г. Ахметова, Н. Пфейфер, Е. Бурдина – Павлодар, 2003. – С. 8. – ISBN 9965-568-65-7.

References

1 Kazakhstan Respyublikasinda bilim berydi zhane gilimdi damitudin 2016–2019 zhildarga arналган мемлекеттік бағдарламасы [The state program of development of education and science in the Republic of Kazakhstan for 2016–2019] [Electronic resource]. – <http://adilet.zan.kz/rus/docs/U1600000205>

2 **Hmel, N. D.** Teoreticheskie osnovi professional'noi podgotovki uchitelia [Theoretical foundations of teacher training] [Текст]. Ed. N. Khmel. – Almaty : Gylym, 1998. – P. 19.

3 «Kazakhstan» – 2050 Strategiiia [Strategy «Kazakhstan - 2050»] [Electronic resource]. – http://akorda.kz/ru/category/gos_programmi_razvitiya.

4 **Egorov, V. V., Skibitsky, E. G.** Organizatsiia I tehnologia nauchnogo issledovaniia [Organization and technology of scientific research] [Text]. Ed. V. Egorov, E. Skibitsky. – Novosibirsk, 2006. – P. 34.

5 **Salovey, P., Mayer, J. D.** Emotional intelligence [Emotional intelligence] [Text]. Ed. P. Salovey, J. Mayer. In *Imagination, Cognition, and Personality*. – 1990. – V. 9. – P. 189.

6 **Mayer, J. D.** Emotional Intelligence. New ability or eclectic traits? [Emotional Intelligence. New ability or eclectic traits?] [Text]. Ed. J. D. Mayer, P. Salovey, D. Caruso. In *American Psychologist*. – 2008. – September. – P. 511.

7 **Goleman, D.** Emotional intelligence [Emotional intelligence] [Text]. Ed. D. Goleman. – New York : Bantam Books, 1995. – P. 28.

8 **Bar-On, R.** Emotional Intelligence Inventory (EQ-i) : Technical Manual. [Emotional Intelligence Inventory (EQ-i) : Technical Manual] [Text]. Ed. R. Bar-On – Toronto. – Canada : Multy-Health System, 1997. – P. 15.

9 **Lyusin, D. V., Ushakov, D. V.** Social'nyi intellect : teoriya, izmereniya, issledovaniya [Social intelligence : Theory, measurement, research] [Text]. Ed. D. V. Lyusin, D. V. Ushakov. – Moscow, 2004. – P. 33.

10 **Manoilova, M. A.** Razvitiye emocional'nogo intellect budushih ychitiley [Development of the emotional intelligence of future teachers] [Text]. – Pskov, 2004. – P. 17.

11 **Andreeva, I. N.** Emocional'nii intellect kak fenomen sovremennoi psihologii [Emotional intelligence as a phenomenon of modern psychology] [Text] – Novopolotsk, 2011. – 388 p.

12 **Mynbayeva, A. K.** Principipsihologo-pedagogicheskoi diagnostiki intellektual'nykh sposobnostei ctydentov [Principles of psychological and pedagogical diagnostics of intellectual abilities of students] [Text]. Ed. A. Mynbaeva. In *Bulletin of KazNU. Series «Pedagogical Sciences»*. – 2012. – No. 3 (37). – p. 50.

13 **Sergienko, E. A., Vetrova, I. I., Test J. Mayer, P. Salovey, D. Caruso.** «Emocional'nii intellect» (MSCEIT v. 2.0): Rukovodstvo [Caruso «Emotional Intelligence» (MSCEIT v. 2.0): Manual [Text]. Ed. E. Sergienko, I. Vetrova. – Moscow, 2010. – 176 p.

14 **Yshakov, D. B.** Social'nyi i emocional'nii intellect : nadezhdi, somneniya, perspektivi [Social and emotional intelligence : hopes, doubts, prospects] [Text]. Ed. D. Ushakov. – M., 2009. – P. 22

15 **Beloborodov, A. M.** Sravnitel'nyi analiz rezyl'tatov diagnostiki samoocenki emocional'nogo intellect [Comparative analysis of the results of self-assessment diagnostics and objective indicators of emotional intelligence] [Text]. Ed. A. Beloborodov. In *Scientific dialogue*. – 2014. – № 11 (35) : Psychology. Pedagogy. – P. 106.

16 **Bespalko, V. P.** Osnovi teorii pedagogicheskikh system [Fundamentals of the theory of pedagogical systems [Text]. Ed. V. Bespalko. – Voronezh, 1977. – P. 45.

17 **Rapacevich, E. S.** Pedagogica : Bol'shaia sovremennaia enciklopedia [Pedagogy : Great modern encyclopedia] [Text]. Ed. E. Rapatsevich. – Minsk : Contemporary, 2005. – P. 585.

18 **Akhmetova, G. K., Pfeifer, N. E., Burdina, E. I.** Azbyka dlia nachinaiysh`ego issledovatel'ia [An ABC for a novice explorer] [Text]. Ed. G. Akhmetova, N. Pfeifer, E. Burdina. – Pavlodar, 2003. – P. 8.

Материал 29.12.20 баспаға түсті.

В. К. Омарова¹, Д. П. Мучкин², Г. И. Жумажанова³

Эмоциональный интеллект как феномен и ожидаемый результат образования в Республике Казахстан

¹Торайғыров университет,

Республика Казахстан, г. Павлодар;

^{2,3}Павлодарский педагогический университет,

Республика Казахстан, г. Павлодар.

Материал поступил в редакцию 29.12.20.

V. K. Omarova¹, D. P. Muchkin², G. I. Zhumazhanova³

Emotional intelligence as a phenomenon and expected result of education in the Republic of Kazakhstan

¹Toraighyrov University,

Republic of Kazakhstan, Pavlodar;

^{2,3}Pavlodar Pedagogical University,

Republic of Kazakhstan, Pavlodar.

Material received on 29.12.20.

В статье аргументируется актуальность исследования такого феномена как эмоциональный интеллект, в аспекте динамики тенденций модернизации целей системы образования Республики Казахстан. Авторы, основываясь на результатах проведённого теоретического исследования, выявляют потенциальные проблемы, которые могут препятствовать достижению такого нового результата образования в Республике Казахстан как успешное развитие эмоционального интеллекта учащихся. К числу таких препятствий авторы статьи относят: отсутствие единого мнения

относительно содержания понятия этого в научной среде; наличие внушительного количества различного рода источников информации об эмоциональном интеллекте, которые распространяют паранаучные или даже лженаучные данные, а также преследуют сугубо коммерческую выгоду; необходимость выбора педагогом между «смешанной моделью» и «моделью способностей» для определения своей концептуальной позиции при поиске путей успешного развития эмоционального интеллекта у учащихся. В статье так же предпринимается попытка обозначить потенциально перспективные направления для успешного развития педагогами эмоционального интеллекта учащихся.

Ключевые слова: эмоциональный интеллект, развитие эмоционального интеллекта учащихся.

The article argues the relevance of the study of such a phenomenon as emotional intelligence, in terms of the dynamics of trends in the modernization of the goals of the education system of the Republic of Kazakhstan. The authors, based on the results of a theoretical study, identify potential problems that may impede the achievement of such a new educational result in the Republic of Kazakhstan as the successful development of students' emotional intelligence. Among the obstacles the authors of the article include: the lack of consensus on the content of the concept of this in the scientific community; the presence of an impressive amount of various sources of information about emotional intelligence that disseminate paranaural or even pseudoscientific data, as well as pursue purely commercial benefits; the need for a teacher to choose between a «mixed model» and a «model of abilities» to determine his conceptual position when searching for ways to successfully develop emotional intelligence in students. The article also attempts to identify potentially promising areas for the successful development by teachers of the emotional intelligence of students.

Keywords: emotional intelligence, development of students' emotional intelligence.

Теруге 29.12.2020 ж. жіберілді. Басуға 11.01.2021 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

2,93 Мб RAM

Шартты баспа табағы 38,0.

Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген З. С. Исакова

Корректорлар: А. Р. Омарова

Тапсырыс № 3720

Сдано в набор 29.12.2020 г. Подписано в печать 11.01.2021 г.

Электронное издание

2,93 Мб RAM

Усл.п.л. 38,0. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка З. С. Исакова

Корректор: А. Р. Омарова

Заказ № 3720

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

8 (7182) 67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

www.vestnik.tou.edu.kz